

Direction des Jurys de l'enseignement secondaire

Rue Adolphe Lavallée, 1

1080 Bruxelles

<http://www.enseignement.be/jurys>

jurys@cfwb.be

Tél : +32 (0)2 690 85 86

Jurys de l'enseignement secondaire – CESS général, technique et artistique de transition

Langue moderne II : Néerlandais Cycle 2021-2022/1

Articles servant de base à l'évaluation de l'expression orale

**NB : Les trois articles doivent être lus et préparés. Un sera tiré au sort
lors de l'examen oral**

1. Nee, je kunt er niets aan doen dat je dt-fouten schrijft
2. Zot van een complot!?
3. "De gevolgen van de schoolsluiting duren langer dan een jaar"

1. Nee, je kunt er niets aan doen dat je dt-fouten schrijft

Ruud Hendrickx en Dominiek Sandra, VRT.be, 25/04/2021

Waar komen de werkwoordregels vandaan?

De Nederlandse spelling is gebaseerd op twee grote principes: het fonologische en het morfologische principe. Anders gezegd: óf we schrijven wat we horen, óf we schrijven een morfeem (de kleinste taaleenheid met een eigen betekenis of grammaticale functie, zoals *hond*, *vind*, *-en*, *-t*) altijd op dezelfde manier. Als de twee principes met elkaar in botsing komen, dan gaat dat laatste principe voor.

Daarom schrijven we *hond* omdat we een d horen in *honden*, en *vind* omdat we een d horen in *vinden*. Daarom ook schrijven we *vindt* omdat we het achtervoegsel t horen in *werkt*.

Al in 1706, zo hebben we vernomen van professor Frans Daems, stelde de Nederlandse predikant en taalkundige Arnold Moonen voor om een t te spellen in de tweede en derde persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd: *jij / hij wordt* want *jij / hij maakt*. Die spelling werd in Nederland officieel in 1804 en in 1844 ook in België

Waarom veroorzaken de regels zoveel problemen?

De dt-regels – eigenlijk een ongelukkige naam, want het gaat om de keuze tussen d en t – zijn gemakkelijk te beschrijven. Je schrijft *wordt* omdat je ook *maakt* schrijft, en *gedroomd* omdat je ook een d in *droomde* schrijft.

Al zijn de regels makkelijk te beschrijven, toch lezen we zaken als ‘Wordt ook donor’ en ‘Klimaatverandering bedreigt top’. Zulke fouten komen vaak voor, ook bij ervaren spellers, ook in kranten, ondertitels en koppen in het journaal. Het kan toch niet dat al die mensen slecht onderwijs hebben gehad, of dom, lui of nonchalant zijn?

Fouten tegen de werkwoordspelling zijn onuitroeibaar. In de eerste plaats speelt ons beperkte werkgeheugen ons parten. Wie schrijft, moet met veel tegelijk bezig zijn: wat wil ik zeggen, hoe structureer ik dat, welke zinsstructuur gebruik ik, welke woorden kies ik, hoe spel ik die woorden? Dat is voor ons werkgeheugen soms te veel, zeker als we onder tijdsdruk staan.

Bovendien hebben we de onbewuste neiging om te doen wat we het vaakst doen. We schrijven de vorm op waar we het meest mee vertrouwd zijn, die we het vaakst zien, bijvoorbeeld *wordt* en *gebeurd*. Meestal is die spelling ook correct, juist omdat ze het vaakst voorkomt. Maar in sommige zinnen gaat het mis en maken we de verkeerde keuze.

Jammer voor ons worden we relatief weinig met een dt-probleem geconfronteerd. Op de 100 werkwoordvormen die we schrijven, zijn er maar 8 van het type *word / wordt* en maar 11 van

het type *gebeurt* / *gebeurd*. In die laatste categorie zitten dan nog voltooide deelwoorden als *bereikt* en *verwerkt*, waar niemand een d zou spellen.

We zijn te weinig getraind in het spellen van werkwoordvormen en laten ons misleiden door de vorm die we het meest tegenkomen in teksten.

Kun je dt-fouten vermijden?

Redacties, ook VRT NWS, krijgen geregeld het verwijt dat er veel dt-fouten in hun teksten staan. Kunnen die dan niet vermeden worden? Haalt een tweede lezer of corrector niet alle dt-fouten uit een artikel? Helaas niet. Op een spellingchecker kun je al helemaal niet vertrouwen, want die programma's zijn doorgaans niet slim genoeg om te kunnen bepalen of het *gebeurt* dan wel *gebeurd* moet zijn. Als klap op de vuurpijl lezen we ook sneller over een dt-fout heen als die fout de meest frequente vorm is. Als een schrijver *gebeurd* schrijft waar het *gebeurt* moet zijn of *wordt* waar het *word* moet zijn, zal ook de lezer de fout niet altijd opmerken. Zelf herlezen of laten nalezen is een aanrader, maar het garandeert niet dat een tekst foutloos is. Het blijft merkwaardig dat regels die zo eenvoudig te beschrijven zijn, zoveel problemen veroorzaken. En nee, wie een dt-fout maakt, is niet *per se* dom, lui of nonchalant.

2. Zot van een complot!?

<https://www.kuleuven.be/thomas/page/samenzweringen>, 01/03/2021

Fake news, clickbait, deepfakes, alternative facts, click farms en de infodemie... Het zijn maar enkele van de vele termen die de voorbije jaren zijn ontstaan in het kader van ons omgaan met het nieuws, met name op sociale media. Deze neologismen hebben allemaal te maken met het verspreiden van onjuiste info op grote schaal. Met name ook in de context van de coronacrisis wordt massaal nepnieuws de wereld ingestuurd, al dan niet met voorbedachten rade. Vaak gaat het hier om sensationele geruchten die online 'viraal' gaan en dan achteraf niet waar blijken te zijn. Een ander aspect is het opzettelijk verspreiden van misleidende informatie. Desinformatie-expert Nina Schick maakt het onderscheid tussen desinformatie, die bewust is gemaakt om mensen te misleiden, en misinformatie, slechte informatie die goedbedoeld wordt verspreid.

Nina Schick spreekt ook over een 'infocalyps', een samenleving waarin desinformatie en misinformatie welig kunnen tieren en bevolkingsgroepen uit elkaar drijven. Leugens zijn zo oud als de mensheid, maar de technologie waarmee ze zich nu verspreiden, is wel vrij nieuw. Nog volgens Schick wordt een infocalyps getypeerd door een steeds groter wordende moeilijkheid om tot een consensus te komen over hoe men naar de wereld moet kijken. De gedachte van de infocalyps gaat hand in hand met de zogenaamde 'post-truth samenleving'. Deze term verwijst naar een samenleving waarbij gedeelde objectieve normen voor waarheid verdwijnen en emotie en persoonlijk geloof primeren op objectieve feiten. Dit leidt dan weer tot een toename van complottheorieën.

In een wereld waarin desinformatie en misinformatie dagelijkse kost zijn, en de wereldwijde uitdagingen steeds groter lijken te worden, krijgen complottheorieën vrij spel. Hoewel complot- of samenzweringstheorieën geen recent verschijnsel zijn, kunnen ze zich nu wel met een duizelingwekkende snelheid verspreiden over de hele wereld. Een complottheorie wordt op Wikipedia als volgt omschreven: "Een complottheorie of samenzweringstheorie is een theorie of opvatting dat een bepaalde gebeurtenis, ontwikkeling of toestand op sociaal, politiek of economisch gebied het resultaat is van een samenzwering. Volgens dit geloofssysteem spannen immorele en voor niets terugdeinzende individuen of groeperingen heimelijk samen om hun kwalijke doelen te realiseren. Vrijwel iedereen is in meer of mindere mate vatbaar voor complotdenken. Zeker als er sprake is van weinig transparantie en een repressief regime, kan kritisch denken van belang zijn om feiten te onderscheiden van propaganda. Dit maakt iemand nog geen complotdenker. Een complotdenker gelooft vaak in meerdere complottheorieën tegelijk, of is zeer sterk overtuigd van een enkele complottheorie en negeert daarbij ontlastende feiten, daarmee juist ingaand tegen kritisch denken."

We zijn allemaal in zekere mate gevoelig aan complotdenken, zeker in situaties van onzekerheid en onduidelijkheid. Mensen doen in crisissituaties soms beroep op complottheorieën om zekerheid te vinden te midden van de onzekerheid, om hun angst en stress te bezweren. Het complotdenken is volgens gedragswetenschapper Jan-Willem van Prooijen vaak een soort van zelfbeschermingsmechanisme waarmee men grip op de werkelijkheid probeert te krijgen.

Te midden van de corona-epidemie is de onzekerheid bij velen groot, niet in het minst bij jongeren. In een artikel in Knack over hoe we jongeren tegen fake news en complotten kunnen beschermen, wordt de jonge Ayman aan het woord gelaten. “Soms denk ik dat covid-19 gemaakt is in een laboratorium, soms niet. Ik weet niet altijd wat ik moet geloven”, zegt de veertienjarige Ayman uit Antwerpen. 'Ik vind het wel lastig als ze in de media zeggen wat wij, jongeren, allemaal fout doen. Als ze me gewoon vertellen hoe ik mijn oma kan beschermen, zou dat meer impact hebben.' Maar het draait niet alleen om het coronavirus, op het internet gebeurt er tegenwoordig zo véél. Op zijn gsm botste Amin recent op sensationeel nieuws over een aanslag. Alleen... bleek die nooit te hebben plaatsgevonden. 'Anderen wezen me daar op', zegt de jonge Antwerpenaar. 'Soms moet ik zelf ook vrienden duidelijk maken dat iets fake is.' Hoe hij zijn weg dan zoekt in het vele nieuws dat hem vandaag bestookt? 'Als ik twijfel, kijk ik naar tv - soms Belgische, soms Spaanse (waar hij eerder woonde). Als het op tv komt, is het voor mij waar. Als rond corona, bijvoorbeeld, dokters of mensen in een laboratorium in beeld komen, geloof ik het ook wel.’”

3. “De gevolgen van de schoolsluiting duren langer dan een jaar”

Sofie VANLOMMEL, De Tijd, 23/03/2020

Elke dag om 9.30 uur gaat Anneleen Wauters live op het onderwijsplatform Smartschool. De 17 kinderen van het zesde leerjaar van de stedelijke basisschool De Halte in Bilzen kunnen dan vragen stellen over de instructiefilmpjes die ze heeft opgenomen en de oefeningen die de leerlingen thuis hebben ingevuld. ‘Als iemand iets niet begrijpt, vul ik zelf het werkblaadje in en dan hou ik dat voor de webcam.’ Op vrijdagmiddag komt de klas bij elkaar in Praatbox, een videochatprogramma. Dat is druk, zegt ze, en chaotisch, ‘maar de kinderen vinden het leuk om elkaar eens te kunnen zien.’

De aankondiging van de sluiting van de scholen op 12 maart kwam voor velen als een verrassing. De lessen werden opgeschort maar het onderwijs zou doorgaan. Met veel ijver en improvisatietalent stortten leerkrachten zich op digitale leerplatformen, onlinecolleges en videochatapps.

Wauters maakte meteen lesmateriaal voor drie weken: video’s voor wiskunde, ingesproken dictees, online-oefentoetsen. ‘Elke leerkracht pakt het op zijn manier aan. Ik heb collega’s die de kinderen kopietjes hebben meegegeven, anderen doen alles online.’ Die versnipperde aanpak leidt bij ouders tot verwondering en ergernis. Sommige scholen slagen erin die verdiepende oefeningen, onlinecolleges en chatfeedback aan te bieden, andere beperken zich tot een bundeltje invulblaadjes en een kleurplaat. Ann Teblick, naast leerkracht ook moeder, merkt dat de school van haar twee jonge kinderen - tegen de richtlijnen van de overheid in - toch nieuwe leerstof heeft meegegeven. ‘Ik verwijt haar niks, maar dat is echt niet de bedoeling.’

Onderwijsdeskundige Tim Surma en de Gezinsbond waarschuwen dat sommige scholen hun leerlingen overladen met werk. Ook ouders geven aan overweldigd te zijn. Het gelijktijdig begeleiden van jonge kinderen, telewerken en een huishouden runnen valt velen zwaar. Zelfs celloleraars en karatetrainers sturen oefenschema’s door. ‘In dit tempo dreigen leerkrachten, leerlingen en hun ouders op te branden’, waarschuwt onderwijsdeskundige Pedro De Bruyckere. ‘We lopen een marathon, maar er zijn leerkrachten die dat sprintend proberen te doen. Zo richten ze onbedoeld schade aan.’ Online leren en online les geven is veel zwaarder dan in de klas zitten of voor de klas staan, zegt hij. ‘En iedereen kampt op dit moment met stress. Kinderen kunnen vriendjes en familie niet zien. Er zijn weinig uitwijkmogelijkheden.’

De langdurige lesonderbreking is een groot en onverwacht experiment op wereldschaal. Het blad The Economist berekende dat wereldwijd bijna 1 miljard kinderen niet naar school gaan, een honderdtal landen heeft de klaslokalen gesloten. In België gaat het om 2 miljoen leerlingen: 1,2 miljoen in het Vlaams onderwijs, bijna 800.000 in het Franstalige.

Onderwijsdeskundigen weten dat de zomervakantie een negatief effect heeft op de kennis en vaardigheden van kinderen. Ze hebben gemiddeld een maand les nodig om die achterstand in te halen. Niemand weet wat een lange onderbreking in het midden van het schooljaar veroorzaakt. In Italië wordt gesproken over een schoolsluiting tot in september. Honderdduizenden leerlingen verliezen een studiejaar. (...)

‘Het is een illusie om dit jaar alle leerstof goed te zien’, zegt De Bruyckere. In tegenstelling tot landen als Nederland, Frankrijk of het Verenigd Koninkrijk kent ons land geen centrale eindexamens, waarbij de uitslag sterk bepalend kan zijn voor de toelating tot het hoger onderwijs. Wel zijn er cruciale momenten van delibereren en oriënteren, om te bepalen welke studierichting- of niveau een leerling mag volgen. Die deliberatie is gebaseerd op de evaluatie van de eindtermen, het minimum aan kennen en kunnen dat een leerling op een schooljaar leert. Dat komt in het gedrang, vrezende onderwijsdeskundigen. ‘De gevolgen van de schoolsluiting dragen we langer dan dit jaar mee’, zegt De Bruyckere.

Het grootste struikelblok voor leerkrachten is de afstand, letterlijk en figuurlijk. ‘Sommige kinderen hoor ik elke dag’, zegt Wauters, ‘anderen nooit’. ‘We zien via Smartschool dat ouders de opdrachten openen, maar er komt geen reactie.’ Ook Ann Teblick, die Latijn geeft in de derde graad van het secundair onderwijs, hoort van collega’s dat voor de onlinelessen gemiddeld slechts de helft tot driekwart van de leerlingen opdaagt. ‘Ik ga zelf starten met live lesgeven op vraag van de leerlingen. Het zijn allemaal sterke en gemotiveerde studenten, die braaf een schema hebben gemaakt. Maar ze geven aan dat ze het lastig vinden om gemotiveerd te blijven.’